

נשק ההפתעה

ההסוואה — נשק ההפתעה — רב ערכה בהתקפה כבהגנה. „כי בתחבולות תעשה מלחמה". בעת מלחמה מבין החייל כי עמדותיו תהיינה יעילות יותר בהיותן מופעלות במפתיע; הוא מבין כי עליו להסתיר את הכוונת ואת מערכו אם גם לא צפויה להם התקפה אלא „רק" גילוי ע"י תצפית או תצלום; וכן מבין הוא כי בהטעת האויב נתרמת תרומה חשובה, ואולי מכרעת, לנצחון. אולם, הבנה זו תלויה לא־מעט באי־מון. הבעיה המתעוררת כאן היא בקושי לאמן אנשים בימי־שלום להבנת ערכה של ההסוואה. קושי נוסף הוא בכך, שלא תמיד יודעים מהו הטעון תיקון. נסקור להלן כמה תופעות ושאלות שחשיבותן רבה בשטח ההסוואה.

אימונים

1. מן הראוי שבכל יחידה יימצא קצין מאומן בסוגיית ההסוואה, שיהיה ממונה על שמירת רמתה ביחידה (כתפקיד נוסף).
2. יש לשלוח מש"קים מתאימים לקורסים להסוואה כדי שישלטו בתורה זו ויוכלו ללמדה לאחרים.
3. יש להשליט ביחידות נטית־הסוואה ולהדגיש את ההסוואה בכל שלבי האימון. למטרה זו ינוצלו הקצינים והמש"קים הנ"ל.

ציוד

לעולם „לא תספיק" כמות ציוד־ההסוואה שנמצא ביחידה. אולם הוכח כי בכמויות המצויות — אפילו אינן מספיקות — ניתן להגיע לרמת הסוואה יפה. זאת בתנאי: שהרשתות תהינה מעוטרות כראוי; שהחלוקה הפנימית של הרשתות בין יחידות־המשנה תיעשה בהתאם לצרכים; שציוד זה ינוצל נכון; וכן שינוצל השטח. ידיעת ניצול השטח להסוואה הוא גורם עיקרי, וכדאי לעמוד על כמה נקודות בקשר לכך.

שטחים ותכונותיהם

1. חורשות: ידוע לכול שכדאי למקם יחידות ורכב במסתור של עצים; והרי ישנם שטחים בהם לא חסרות, למשל, חורשות זיתים. אולם אשליה היא לחשוב שחורשות אשר אינן צפופות מאוד תסתרנה מאלוהים רכב החונה ליד העצים (תצלום 1). תצלומי־האוויר מוכיחים את ההיפך: רק במידה שתמצאנה מתחת לעצים, או שתוסינה ע"י טיפול

נוסף (בעזרת רשתות-הסואה, למשל), תהייה המכור
 ניות מוסות בחורשות כאלו.

אפילו לגבי התצפית מן האוויר מבריקים גגות,
 שמשות וחלקים אחרים של רכב, וכן נראים צללים
 אופייניים. שבילים בלתי מתוכננים בחורשה דלילה
 אף הם בולטים למדי. לעומת זאת קל יותר להסתיר
 אוהלים קטנים, וגם אוהלים גדולים יותר — אם הם
 כהים — ואין צורך ברשתות הסואה.

2. שטחים הרריים חשופים (תצלום
 2): מבנה זה של פני-הקרקע, סלעי ובעל צמחיה
 נמוכה — נוח להסתרה. שכן לגבי תצפית ותצלום
 אוירי חשוב הרקע יותר מאשר גובה העצמים
 הטבעיים שבשטח.

על רקע מחוספס זה, שברובו כהה הינו ובלתי-
 אחיד, אפשר להבליע עצמים רבים: החפירות אינן
 נראות בו, הרכב ניתן להבלעה ע"י שימוש נכון
 ברשת. בשטח כזה יש ותמצאנה כמה חורשות בודדות.
 אומנם רב הפיתוי לעוט על כל עץ בודד או
 חורשה בודדת למטרת מיקום, אך מובן שאלה הם
 ציוני-נוף ועל כן חשודים הינם בעיני אויב; ביחוד
 אם ייראו סביבם שבילים צבאיים. מוטב, לעומת-
 זאת, לנצל למיקום את הדגם חסר העצים, המחוספס-
 והכהה.

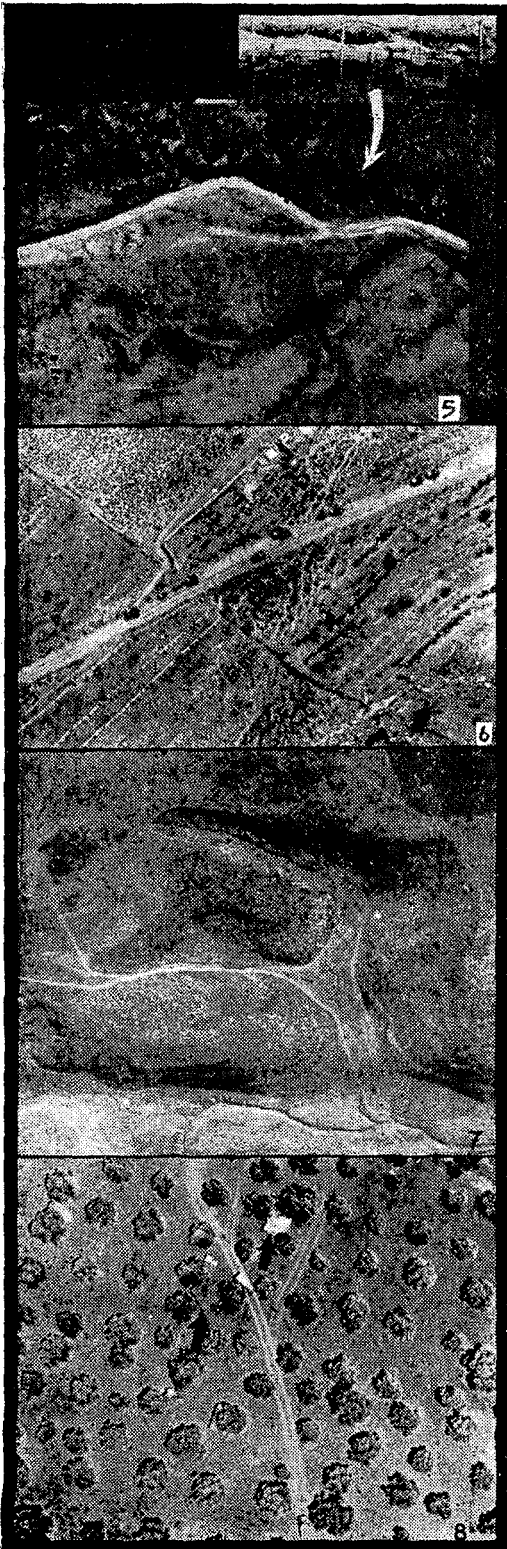
3. שטחים מדבריים למחצה (תצלום 3):
 שטחים אלה מציגים בעיה שונה במקצת, אך אף-היא
 ניתנת לפתרון. השטח אינו כה חלק ואחיד, כפי
 שנדמה במבט ראשון. מורדות, ואדיות, ערוצים,
 קפלים ושטחים-כהים מהווים נתונים לרקע טוב
 להבלעה.

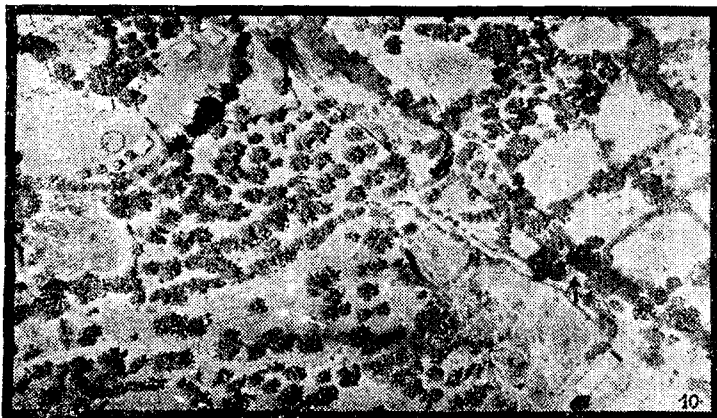
התצלום מראה שרשת-הסואה בלבד אינה כל-
 יכולה. אך המשתדל למקם נכון ימצא צורות קרקע
 שאפשר להאחז בהן למיקום. אם, נוסף על-כך, יטשטש
 את הצורה המרובעת של הרשת, יתכנן את השבילים
 וכד' — ישיג הסתר.

נוסף לאפשרויות אלו מהווים כפרים עזובים (תצ-
 לום 4) אפשרות כמעט אידיאלית להסתתר. בתצלום
 זה נראה שטח שהינו תפוס ע"י יחידה, אך קשה
 לזהות אפילו סימנים בודדים על המצאה בו.

מסקרות

הסואה מפקדה משמעה, במידה רבה, הסואה
 הרכב שלה. מודעת היא שאין להרשות לכל-י-רכב
 להסתובב בין אוהלי המפקדה, אלא יש לקבוע להם
 מקום נפרד מחוץ למאהל. אך מי שישתפק בכך
 יסמוך על הנהגים שיסוו את רכבם בתוך השטח
 שנקבע להם — משאיר שטח-פעולה רב-מדי בידי

המקרה. דוגמה לסידור בלתי-מס' פיק, כתוצאה מהזנחה מעין-זו, משמש מגרש חניה של מפקדה בתצלום 1.

תצלום 5 מראה שגם בשטח מדברי אפשר להסוות מגרש-חניה של מפקדה גדולה. אך במקרה זה יש להכין את מגרש-החניה כך, שרכב מבקר לא יוכל לפעול אלא לפי תוכנית ההסוואה של המקום.

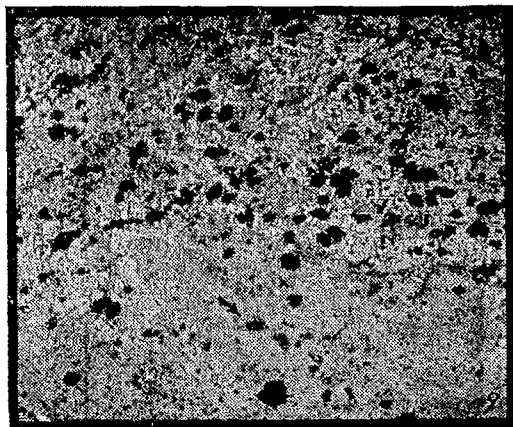
לעתים קיימת נטייה מובנת למקם מפקדה בתוך ישוב. גם כאן עלול הרכב-הצבאי לגרום לגילוי

קיום המפקדה במקום: תוספת גדולה ופתאומית של מכוניות וגם חניית חלק מהן בתוך מטעים דלילים. יש ומפקדה נאלצת להתעכב בעת דילוגה למקומה החדש. תצלום 6 מראה שיירה כזו מן האויר. לעתים עלולה השיירה להיות גלויה אף לתצפית מן הקרקע. גם לחניות מעין אלה יש לבחור מקום המאפשר הסוואה כלשהי.

יש והמקום שנבחר למיקום ניתן להיות מנוצל לצורך הסוואה, אך אינו מנוצל! הרכב מכוסה רשתות אך בצורה בלתי נכונה. זאת לזכור: תפקידה העיקרי של הרשת לכסות את הצל. במקום שהצל אינו מכוסה הריהו בולט ומגלה את הרכב (תצלום 7).

אוהלים

אוהל לבן ואוהל כהה (תצלום 8). האוהל הלבן כמעט תמיד (אפילו במדבר) מבריק ובהיר מדי; ביחוד בהתחשב בכך שכדי להבליע את צל האוהל יש לחפש תמיד רקע שהינו כהה בחלקו. האוהל הכהה מתאים בגוונו; אך הוא מתגלה בגלל הצורה המרובעת המודגשת של צלו. אם מעל לאוהל כזה תיזרק רשת,

לא תשנה מאומה: לא רשת דרושה כאן אלא טשטוש הצורה והצל ע"י מיקום וצמחיה.

אחת השיטות הנפוצות ביותר היא השימוש ברשתות להסוואת אוהלים — ללא צורך — וזאת על חשבון ציוד-ההסוואה המיועד לרכב. השטח שבתצ' לום 9 כמעט אידיאלי למיקום אוהלים. האוהל המופיע בו ממוקם בלי להשען על דגם קרקע זה, ולמרות זאת אין הוא בולט ביותר, מאחר שגודלו כגודל הכתמים השחורים המפוזרים לרוב בשטח. מובן שאוהלים קטנים ניתנים להסוואה בקלות רבה יותר. עיקר הטיפול בהם — הנשכח לרוב — הוא מניעת הצל האופייני בפתח האוהל.

שטח של בוסתנים הוא נוח במיוחד להסוואה (תצלום 10). בדרך-כלל הוא מנוצל באופן תכליתי. השוואת שני המחנות בתצלום זה תדגים זאת (המאהל למעלה משמאל אינו מחנה צבאי).

יחידות החזקה

דוגמה קיצונית ובלתי שכיחה לזלזול מוחלט בהסוואה ניתנת בתצלום 11. כאשר מגיעה יחידה למצב כה גרוע בהסוואה, מן-הדין שהרמה הממונה עליה תתערב בדבר ותחזיר יחידה זו למסלול. כאן המקום להעיר שללא פיקוח מתמיד מצד גופי-הצבא הממונים אין תקוה שתישמר רמת הסוואה נאותה ביחידות.

בתצלום 12 אנו רואים יחידה המפעילה תכנון מסויים מבחינת הסוואה, בניגוד לזלזול הנראה בתצלום 13. תכנון שבילים: שני שבילים מקבילים לדרך הקיימת וקשורים בה. בשבילים אלה צריך הרכב לעבור לפריקה ולהעמסה. המחסנים ממוקמים לאורך שבילים אלה, ועליהם להיות מוגנים בפני תצפית-אויר ע"י מסכים אופקיים מעליהם כדי שעבודת

החונה לרגלי הגבעה. סוללת מרגמות כבדות מוסית. אף היא לרגלי הגבעה, כמעט שאינה ניתנת להבחנה. אבל זאת לזכור: על רקע של שטח חולי, חלק וחשוף, תיראה כל עמדה, כל שוחה — אף בתצלום מגובה ניכר.

רכב

בשטח מדברי אופייני אפשר לבצל למיקום הרכב, המפקדות והמאהלים את הקפלים והערוצים הרבים. בתצלום 15 רואים אנו מצד אחד ניצול נכון של האפ" שריות שנותן שטח מעיך. אולם, מצד שני, בולט מאוד הרכב המפוזר על השטח החלק — דבר שאינו מוצדק נוכח אפשרויות המיקום הרבות בסביבה. תצלום 16 מספק לנו דוגמה מעניינת למה שניתן להשיג בהסאת-רכב בשטח מדברי. חבל שהשבילים נגמרים ליד הרכב המוסה — ובזאת מובילים את העין אליו. טובה הסואתם של אותם כלירכב, אשר במ שברו גם את הצורה המרובעת של הרשת המכסה, והצמידו את הרכב לדגם הקרקע הקיים.

הפעיה

מן הראוי להקדיש תשומת-לב וטיפול כדי להרגיל ולאמן יחידות ומפקדים בביצוע פעולות פשוטות של הטעיה-חזותית ושל אלתור דמיים למטרה זו (עמדת-דמה, מוצבי-דמה, מתקני דמה וכד'). פעולות מסוג זה עלולות להשפיע השפעה חשובה על מהלך הלחימה. לא פעם ברור וגלוי מדי מערך הכוחות ליריב. בעוד שכה-מעט דרוש כדי לטשטש תמונה ברורה זו, כדי לעורר, לפחות, ספקות רציניים ביחס למה-לכים, לחלוקת-כוחות ולכוונות.

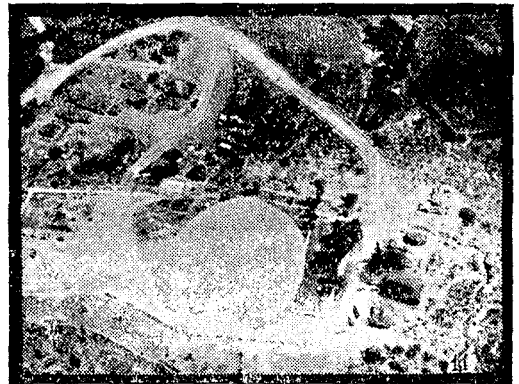
ביצוען של פעולות הטעיה עשוי להביא לתוצאות מהירות ומפתיעות. במידה שמפעילים לצורך זה יחידה מיוחדת, המפעילה הטעיה בקנה-מידה גדול יותר, אין ספק שניתן להשיג לגבי האויב תוצאות

ההעמסה תתנהל מתחתם באופן חופשי. דברים אלה בוצעו חלקית. המסכים טובים, אך מעטים מדי, וחלק מן הארגזים נראה. אוהלים, גם אוהלי-סיירים, מבציצים פה ושם. אולם הבעיה העיקרית היא הרכב. לפי התוכנית צריך היה כל נהג להסוות את מכוניתו תחת העצים. התוצאה: הרכב גלוי, חונה בתוך המאהל וליד המחסנים. צריך היה להקים מסך(ים) אפקי(ים) ליד הדרך הראשית, כמגרש-חניה מוסה וקבוע. משמאל לדרך נמצא מאהל. הרכב לא נכנס לתוך מאהל זה והאוהלים מוסתרים. יחידה זו כשל-עצמה מוסית, איפוא, כראוי.

נשק מסייע

לעתים קרובות מתגלות עמדות מוסות ע"י "תואי" (ביחוד אוהלים, רכב ושבילים) של היחידה או גם של יחידה שכנה אשר לה, "לא איכפת". לא עם מתגלים תותחים ומרגמות מכוסי רשת (תצ-13)

לום 13) ע"י מערכם הבולט, כאשר הסואתם נעשית יתר-על-המידה, כתרגולת, וללא התחשבות מספקת בצרכי מיקום והתאמת הרשת לשטח. את הרשת עצמה יש לדלל בכיוון אל הקצוות, כדי להעלים את הצורה המרובעת ואת הצל.

- במקרה של הסוללה בתצלום זה — קשה היה להתאים את הרשת לרקע החלק והחד-גוני שלה ומר-טב היה להזיזה קמעה לאחד השטחים הכתים הסמוך-כים. ככל שמעריך הסוללה הוא פחות סכימטי — יותר קשה להבחין בו, כמובן.

מוצבים

מה מראהן של עמדות אישיות בתצלום-אוויר? על רקע הררי-סלעי לא ניתן להבחין בחפירות בודדות, וסכנת הגילוי טמונה באוהלים, בתנועה, ביריעות מחנופפות ברוח וכן בכלירכב ושביליהם. גם על המור-צב שבתצלום 14 יעיד הרכב המנהלתי הבלתי מוסה

מרחיקות-לכת, ביחוד בשלב ההכנות. אולם, יש לזכור: (א) יחידה מיוחדת כזו מסוגלת לבצע פעולות הטעיה מבצעיות, אך אין להטיל עליה „מונופול“ בשטח ההטעיה לכל הדרגים. היא לא תוכל לעמוד בעומס כזה, שכן יוטל עליה לא רק לביים אלא גם לקיים את הביום במשך תקופה מסוימת. (ב) יעילותן המבצעית של פעולות הטעיה מותנית ברמת ההסוואה של היחידות במערך. אי אפשר לשכנע אויב על מערך מבויים אם המערך האמתי גלוי, בעיקרו, לנגדו.

* *

● התואי הבולט מכל התואים הרבים לגבי תצפית ותצלום של אויב — המאפיינים את פעולתו של צבא, הוא הרכב. ממנו בלבד אפשר להעלות תמונה שלמה למדי על מערך הכוחות. הדגש בפעולות הסוואה חייב להיות, איפוא, על הסוואת הרכב.

● הסוואה יעילה מורכבת מתכנון ומביצוע ואת שניהם אין להשאיר למקרה, או לידיעתם וליזום תם של בעלי הדרגות הנמוכות ביותר. מן ההכרח — ביחוד נוכח העובדה שקורסים-בסיסיים אינם מקנים את כל הידיעות הדרושות בשטח זה — שמפקדי יחידות ידאגו לרמה נאותה בהסוואה, הן בציימונים והן במבצעים; זוהי אחריותם, ואין בכך כל קושי מיוחד. יש לשלוח קצינים לקורסים, יש להטיל על קצין בוגר קורס כזה, אחריות מפורשת לארגון הדרכת ההסוואה ביחידה, אם בשילוב עם האימונים הכלליים — ואם בהשתלמויות מיוחדות. הרי לשם כך נשלח לקורס!

● מפקד היחידה חייב להטיל על אותו קצין (כתפ" קיד חלקי אך קבוע) את האחריות לפיקוח על רמת ההסוואה ביחידות-משנה, לתכנון, לייעוץ ול-תיאום.

● לפעמים מתנחמים בזה שתוך כדי קרבות אמיתיים, אחרי נסיון מר, יוקפד יותר על הסוואה. אולם זה נכון רק במידה שיידעו האנשים כיצד להסוות. ואין לשכוח גם זאת:

1. צבאות קטנים אינם יכולים להרשות לעצמם ללמוד רק תוך כדי מלחמה.

2. ההסוואה נועדה לא רק להגנה בפני פגיעות, אלא אף למנוע מן האויב אפשרות לדעת את מערך הכוחות, ואפילו כדי להטעותו בכך. פעולות אחרונות אלה חיוניות דוקא בשלב ההכנות, לפני שה-„נסיון המר“ יוכל לפעול. מגמה חשובה זו לא תושג ללא אימונים וללא הקפדה מספקת כבר בשעת שלום.

● בדבר אחד בלבד תלויה יכולתה של יחידה ללמוד את נשק ההסוואה ולהשתמש בו: ברצון מפקדה.

